

СТАНОВИЩЕ

за конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в професионално направление 2.1. Филология (Египтология – език и култура на Древен Египет), обявен в ДВ, бр. 52 от 27. 06. 2025 г.

от проф. д-р Иво Панов, СУ „Св. Климент Охридски“, член на Научното жури, определено със заповед № РД 38-384/11. 07. 2025 г.

Конкурсът за „професор“ в професионално направление 2.1. Филология (Египтология – език и култура на Древен Египет) е обявен в ДВ, бр. 52 от 27. 06. 2025 г.

Единствен кандидат за този конкурс е доц. д-р Теодор Леков от катедра „Класически Изток“ при Факултета по класически и нови филологии (ФКНФ) на СУ „Св. Климент Охридски“.

Кандидатът д-р Теодор Леков отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „професор“.

През годините той е преминал последователно през академичните длъжности: хоноруван асистент по стара история в ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“ (1995 – 1996), хоноруван асистент в Нов български университет (НБУ) (1996 – 2000), хоноруван преподавател в Центъра за източни езици и култури (ЦИЕК) (1996 – 2023), редовен асистент, главен асистент в НБУ (2001 – 2005), редовен доцент в НБУ (2005 – 2023), редовен доцент в катедра „Класически изток“ при ФКНФ на СУ „Св. Климент Охридски“ .

Научното израстване на кандидата преминава в СУ „Св. Климент Охридски“ и в Нов български университет. Понастоящем е редовен доцент в катедра „Класически Изток“ към ФКНФ на Софийския университет. Преподавателската му дейност е тясно свързана с научните му интереси. Води следните дисциплини:

в НБУ в различни бакалавърски програми, в магистърска и докторска програма по египтология: „Древноегипетски език“ (I и II част); „Староегипетски език“; „Увод в йератиката“; „Сравнителна граматика на древноегипетския език“; „Превод и коментар на древноегипетски произведения“; „Религия и митология на Древен Египет“; „История на Древен Египет“; „Магията в Древен Египет“; „Свещените книги в Древен Египет“; „Храмът в Древен Египет“, „Визуалният образ в Древен Египет“, „Литература на Древен Египет“, „Храмът в Древен

Египет“, „Светът на древноегипетската гробница“... Общонаучни курсове в НБУ: „Митология и религия“, „История на образа“

в Софийски университет: Избираеми дисциплини: „Увод в египтологията“, „История на Египет“, „Международните отношения в Древния изток“, „Религия и култура на Древен Египет“, „Класически египетски език“ (I и II част) и др. Задължителни дисциплини: „История и култура на Древния изток“, „Увод в културата на Древния изток“, както и голям брой дисциплини в магистърска програма „Египтология (език и култура на Древен Египет)“ към катедра Арабистика и семитология на ФКНФ.

В периода 2004 – 2014 г. е ръководител на Департамент „Средиземноморски и източни изследвания“ в НБУ. Член е на факултетния съвет на Бакалавърския факултет, член е на Академичния съвет на НБУ, член е на „Българския институт по египтология“ към НБУ.

През 2012 г. е директор на Българската археологическа мисия в Луксор, (гробницата на Пиай, ТТ 263).

Доц. Теодор Леков е отдавна доказал се учен с траен интерес към древноегипетски и староегипетски език, към литературата, религията и митологията на Древен Египет. Той е един от малкото специалисти у нас, покриващи подобен широк тематичен диапазон, свързан с историята и културата на една от най-древните цивилизации в света.

Доц. Теодор Леков участва в конкурса с единадесет публикации, две от които монографии: „Текстове на пирамидите и безсмъртието на египетския владетел в епохата на Старото царство“ с внушителния обем от 853 страници и „Митология и религия. Основни книги по общо образование“ в съавторство с Пламен Бочков, където частта, написана от Т. Леков надхвърля 200 страници. В един от представените документи кандидатът е дал резюмета на трудовете, с които участва в конкурса за професор. В него е дал кратка изключително коректна информация за своите публикации. Поради това не смятам за необходимо да препредавам в своето становище детайли от нея. Все пак в „Текстове на пирамидите и безсмъртието на египетския владетел в епохата на Старото царство“ прави впечатление осъществения от Теодор Леков превод от древноегипетски на български език на цял корпус от текстове, хвърлящи светлина върху религиозната представа за света на древните жители на североизточна Африка. Тук ще си позволя да цитирам проф. Гургана Русева, която с основание застава зад тезата за приносния характер на преводите от древни езици: „Макар и преводаческата дейност да не се смята за научна дейност, преводите от древни езици често крият големи предизвикателства, а коментарите към тези преводи трябва да

разкриват самотните образи и идеи на културата“. Коео означава, че преводите на доц. Т. Леков имат приносен характер и това директно се доказва в монографията му.

Правят впечатление и изводите, до които достига българският египтолог, свързани с датировката на някои от текстовете върху стените на пирамидите. Логично, и поради това убедително, е заключението на Теодор Леков, че от съществено значение за разбирането на посланията, преминали през вековете е, че четенето на Текстовете на пирамидите следва да бъде осъществявано в определена последователност, чието начало също трябва да бъде много точно избрано. В тази част нашият учен детайлно се спира върху тезите на повече от десет световни авторитета в египтологията, след което със основателно самочувствие заключава че: „космографската теория“ на Шпигел, развита от Алън и допълнена от Матийо, не може да бъде пренебрегната, но и не бива да бъде възприемана буквално, а текстовете да бъдат четени задължително линейно.“ Като цяло за монографията са характерни силогизмите, на базата на които се правят заключенията, дълбоките и разностранни познания на Теодор Леков в областта на религиозните вярвания и ритуалната практика в древността, в сферата на културата и битността на древните египтяни. Характерна черта са и поредицата от разгледани въпроси като тези за сакралността, за метафоричността на образните изображения, за представата на жителите в страната на р. Нил за същността на царската особа и общото ѝ със слънчевия диск... Тези въпроси кандидатът не само маркира, но и в повечето случаи дава отговор на тях, с цялата условност, която е присъща за изследователите на толкова отдалечен от нас период.

Набиващо се на очи обстоятелство е, че доц. Теодор Леков се чувства уютно не само в древните египетски текстове, но и в океана на древноегипетската духовност. Той е навлязъл дълбоко в битността, традициите и религиозните вярвания на древните египтяни. С вещина доц. Леков ни разкрива културното и историческото развитие на един огромен африкански ареал, родещ се със славата на една от първите световни цивилизации.

Научните трудове, с които участва в конкурса доц. Леков, имат приносен характер и са високо ценени сред българските и чуждестранните ориенталисти и широката читателска аудитория. Те засягат неразработвани до днес теми и издигат нивото на българската египтология на световно ниво. Защото д-р Теодор Леков има престижни участия с доклади на поредица от научни форуми у нас и в чужбина.

В допълнение към богатата научно-изследователска и преподавателска дейност на доц. Т. Леков ще добавя участието му в авторитетни редакционни колегии, след които „Годишник на Департамент „Средиземноморски и източни изследвания“, НБУ; “Journal of Egyptological

Studies”, NBU; списание „История“ – Аз-буки; списание „Манас“ на ЦИЕК. Доц. Леков също така е редактор и съставител на пет броя сборници, автор е на няколко учебника и учебни пособия. Ръководител е на международния проект – „Българска археологическа мисия в Египет”. Автор е на документален филм за Египет, който събуди жив интерес у нас сред просветената ни общественост. Всички тези активи добавят ярък шрих към богатата научно-творческа биография на доц. Теодор Леков.

Не бих могъл да подмина и някои други компетенции на Теодор Леков. Той е основател и председател на спортен клуб „Шинбукан“, притежава диплома за треньор по кендо, издадена от НСА, София. Печели бронзов медал от европейско първенство по джодо. Въвежда изучаването на няколко традиционни японски бойни изкуства в България – джодо (Шинто мусо рю джодо) и Дайто рю айкиджуджуцу. Инструктор е с майсторски степени по айкидо, джодо, иайдо, Дайто-рю айкиджуджуцу. Официален представител е на древната японска школа Дайто-рю айкиджуджуцу в България.

За авторитета на доц. Т. Леков говорят и множеството награди, с които той е удостоен: Годишна награда на Ректора на Нов български университет – „Най-добър преподавател“ за 2008 г. Награда за ярки постижения в областта на превода на художествена литература на Съюза на преводачите в България за 2014 г. за превода на „Книга на мъртвите“. Първа награда за филма на БНТ „Царят и слънцето. Пътешествие в история на Древен Египет“ на Международния фестивал за туристически филми в Анталия, Турция (International Film Festival 2023). А в него участват повече от 300 продукции от 39 страни. Втора награда на филмовия фестивал в Атина през 2024 г. за документални филми за филм, посветен на археологически обекти. Best documentary Soulplace Film Festival (Castielle 2025) Първа награда на Esoteric Film Festival (Moscow 2025). Има и награда за треньор на Министерство на спорта...

В заключение. С оглед на гореизложеното убедено препоръчвам на уважаемото Научно жури да избере доц. д-р Теодор Леков за професор в професионално направление 2.1. Филология (Египтология – език и култура на Древен Египет) за нуждите на катедра „Класически Изток“ при ФКНФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Проф д-р Иво Панов

София,

05. 11. 2025 г.